

PM Rotel IX (Dnr KS 2020/1771)

Förslag till vision för Mälarens vattenvårdsförbunds verksamhet 2022-2027

Remiss från Mälarens Vattenvårdsförbund

Remisstid den 31 mars 2021

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Katarina Luhr anför följande.

Ärendet

Mälarens vattenvårdsförbunds styrelse beslutade under år 2019 att ta fram en vision för kommande verksamhet inom förbundet. Detta med anledning av att projektet Mälaren – en sjö för miljoner (MER) avslutas i december år 2021. Visionen sträcker sig från år 2022 till år 2027. Slutår 2027 har valts med anledning av att god vattenstatus då ska vara uppnådd i vattenförekomsterna i avrinningsområdet.

I framtagandet av visionen har förbundets medlemmar engagerats för att besvara frågor och tycka till om visionen via bland annat informationsmöten och arbetsgruppsmöten.

Remissen innehåller ett visionsdokument och förslag till organisation samt finansiering och kostnadsberäkning av Mälarens vattenvårdsförbund från år 2022 och framåt.

För att uppnå den föreslagna visionen: Rent vatten och friska ekosystem i Mälaren och dess tillrinnande vattendrag, avser förbundet att inrikta arbetet på att vara en mötesplats för samverkan och ömsesidigt utbyte och lärande mellan medlemmarna. Förbundet ska även stötta medlemmarna att nå målet god status i alla vattenförekomster till år 2027 och bedriva ett förberedande arbete för att kommunerna ska kunna hantera kommande miljöutmaningar för Mälaren tillsammans. Befintlig miljöövervakning i Mälaren ska fortsätta och utvecklas. Förbundet ska även vara en gemensam röst för medlemmarna gentemot relevanta sektorsmyndigheter och kommunicera Mälarens värde och nytta i syfte att höja medvetandegraden om denna resurs.

Förbundets organisation föreslås bestå av specialister inom olika områden, utifrån de problem som Mälaren står inför, med en omfattning om som mest en halvtidstjänst per sådant område. Vidare föreslås åtgärdsarbete bedrivas med mellan en halv- och en heltidstjänst, miljöövervakning med cirka 20 procent av en heltidstjänst och slutligen finns ett behov av administration omfattande drygt en halvtidstjänst.

Verksamheten finansieras idag bland annat genom medlemsavgifter från de 53 medlemmarna om sammanlagt cirka 1,5 miljoner kronor. Till detta kommer ytterligare medel på cirka 1,15 miljoner kronor från de kommuner som ingår i projektet MER. Resterande finansiering täcks genom extern finansiering främst från EU och från Havs- och vattenmyndigheten. Sammantaget uppgår intäkterna under år 2020 till 4,7 miljoner kronor.

För att finansiera verksamheten från år 2022 och framåt föreslås liksom idag en kombination av intäktskällor. Förslaget innebär ökad ordinarie medfinansiering från medlemmarna, nya betalande medlemmar och även medfinansiering i form av arbetstid från vissa medlemmar. Vidare avser föreningen att ansöka om ytterligare statliga bidrag och att söka specifik finansiering inom ramen för vissa projekt.

I nedanstående tabell framgår förslagets medlemsavgifter från och med år 2022.

Medlemstyp	Förslag medlemsavgift i kronor
Strandnära kommun helt inom avrinningsområdet	1,25 per invånare
Strandnära kommun ej helt inom avrinningsområdet	1 per invånare
Granne med strandnära kommun	25 000
Kommun längre bort i avrinningsområdet	15 000
Dricksvattenkommun ej inom avrinningsområdet	25 000
Minimiavgift strandnära kommun	35 000
Maximiavgift strandnära kommun	500 000
Länsstyrelser	76 500
Regioner	51 000
Övriga myndigheter	11 250
Företag/branschorganisationer/vattenverk	11 250
Ideella organisationer	1000

Stockholms stad ingår i kategorin ”Strandnära kommun, ej helt inom avrinningsområdet” med en avgift på 1 krona per invånare. Eftersom staden har mer än 500 000 invånare når staden maxavgiften på 500 000 kronor. Stockholm Vatten och Avfall AB betalar 11 250 kronor för sitt medlemskap i egenskap av vattenverk.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholms Stadshus AB. Miljöförvaltningen har inkommit med ett kontorsyttrande i frågan på grund av kort svarstid.

Stadsledningskontoret anser att det är positivt att ett nytt visionsdokument för Mälarrådets vattenvårdsförbund kommer på plats samt att åtgärder, samverkan och miljöövervakning fortsatt är i fokus för förbundets arbete. Staden efterfrågar även utefter sin storlek och höga avgift en plats i styrelsen.

Miljöförvaltningen önskar att förbundet borde samlas i fokusgrupper kring miljöproblem eller vattenförekomst för att fördjupa kunskapen, att Stockholm ska få en plats i styrelsen och att åtgärdsinsatser ska fördelas mer strategiskt till miljönyttan.

Stockholms Stadshus AB hänvisar till dotterbolagen Stockholms Hamnars samt Stockholm Vatten och Avfall AB:s (SVOA) yttranden. Stockholms Hamnar ser positivt på förbundets visionsförslag för de kommande åren. SVOA ser flera fördelar med det förslag som ligger, bland annat att förbundet ska samordna arbetet tillsammans med vattenproducenterna men också att förbundet arbetar för att utveckla miljöövervakningen genom provtagningar och riskanalyser.

Mina synpunkter

Jag ser positivt på att Mälarens vattenvårdsförbund inkommer med en ny femårsvision för att nå målet om god vattenstatus i vattenförekomster i avrinningsområdet. Precis som i den tidigare visionen läggs fokus på åtgärder vilket ökar möjligheterna för genomförande.

Samarbetet inom förbundet är viktigt för att nå denna breda vision som sträcker sig över flera parter såsom kommuner, myndigheter, branschorganisationer och ideella aktörer. Miljönyttan bör prioriteras högst i de åtgärder som planeras inom förbundet. Miljöövervakningen ger oss värdefull information så att vi kan hålla vattnet i Mälaren rent och för att ekosystemen runtomkring ska hållas friska.

Jag instämmer även i miljöförvaltningens förslag att arbetet skulle kunna fokusera på vattenförekomster för att därmed specialisera arbetet till de förutsättningar som finns på respektive plats.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Stockholm den 17 mars 2021

KATARINA LUHR

Bilagor

1. Förslag till organisation och finansiering av Mälarens vattenvårdsförbund 2022 och framåt
2. Förslag till vision för Mälarens vattenvårdsförbunds verksamhet 2022-2027
3. Förslag till vision för Mälarens vattenvårdsförbunds utvärdering MER

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

Mälarens vattenvårdsförbunds styrelse beslutade under år 2019 att ta fram en vision för kommande verksamhet inom förbundet. Detta med anledning av att projektet Mälaren – en sjö för miljoner (MER) avslutas i december år 2021. Visionen sträcker sig från år 2022 till år 2027. Slutår 2027 har valts med anledning av att god vattenstatus då ska vara uppnådd i vattenförekomsterna i avrinningsområdet.

I framtagandet av visionen har förbundets medlemmar engagerats för att besvara frågor och tycka till om visionen via bland annat informationsmöten och arbetsgruppsmöten.

Remissen innehåller ett visionsdokument och förslag till organisation samt finansiering och kostnadsberäkning av Mälarens vattenvårdsförbund från år 2022 och framåt.

För att uppnå den föreslagna visionen: Rent vatten och friska ekosystem i Mälaren och dess tillrinnande vattendrag, avser förbundet att inrikta arbetet på att vara en mötesplats för samverkan och ömsesidigt utbyte och lärande mellan medlemmarna. Förbundet ska även stötta medlemmarna att nå målet god status i alla vattenförekomster till år 2027 och bedriva ett förberedande arbete för att kommunerna ska kunna hantera kommande miljöutmaningar för Mälaren tillsammans. Befintlig miljöövervakning i Mälaren ska fortsätta och utvecklas. Förbundet ska även vara en gemensam röst för medlemmarna gentemot relevanta sektorsmyndigheter och kommunicera Mälarens värde och nytta i syfte att höja medvetandegraden om denna resurs.

Förbundets organisation föreslås bestå av specialister inom olika områden, utifrån de problem som Mälaren står inför, med en omfattning om som mest en halvtidstjänst per sådant område. Vidare föreslås åtgärdsarbete bedrivs med mellan en halv- och en heltidstjänst, miljöövervakning med cirka 20 procent av en heltidstjänst och slutligen finns ett behov av administration omfattande drygt en halvtidstjänst.

Verksamheten finansieras idag bland annat genom medlemsavgifter från de 53 medlemmarna om sammanlagt cirka 1,5 miljoner kronor. Till detta kommer ytterligare medel på cirka 1,15 miljoner kronor från de kommuner som ingår i projektet MER. Resterande finansiering täcks genom extern finansiering främst från EU och från Havs- och vattenmyndigheten. Sammantaget uppgår intäkterna under år 2020 till 4,7 miljoner kronor.

För att finansiera verksamheten från år 2022 och framåt föreslås liksom idag en kombination av intäktskällor. Förslaget innebär ökad ordinarie medfinansiering från medlemmarna, nya betalande medlemmar och även medfinansiering i form av arbetstid från vissa medlemmar. Vidare avser föreningen att ansöka om ytterligare statliga bidrag och att söka specifik finansiering inom ramen för vissa projekt.

I nedanstående tabell framgår förslagets medlemsavgifter från och med år 2022.

Medlemstyp	Förslag medlemsavgift i kronor
Strandnära kommun helt inom avrinningsområdet	1,25 per invånare
Strandnära kommun ej helt inom avrinningsområdet	1 per invånare

Granne med strandnära kommun	25 000
Kommun längre bort i avrinningsområdet	15 000
Dricksvattenkommun ej inom avrinningsområdet	25 000
Minimiavgift strandnära kommun	35 000
Maximiavgift strandnära kommun	500 000
Länsstyrelser	76 500
Regioner	51 000
Övriga myndigheter	11 250
Företag/branschorganisationer/vattenverk	11 250
Ideella organisationer	1000

Stockholms stad ingår i kategorin ”Strandnära kommun, ej helt inom avrinningsområdet” med en avgift på 1 krona per invånare. Eftersom staden har mer än 500 000 invånare når staden maxavgiften på 500 000 kronor. Stockholm Vatten och Avfall AB betalar 11 250 kronor för sitt medlemskap i egenskap av vattenverk.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholms Stadshus AB. Miljöförvaltningen har inkommit med ett kontorsyttrande i frågan på grund av kort svarstid.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 26 februari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

I Stockholm stads miljöprogram 2020-2023, diarienummer KS 2019/1040, anges bland annat under etappmålet *Förbättrad vattenkvalitet i stadens sjöar, vattendrag och kustvatten* att staden aktivt ska verka för att Stockholms vattenförekomster uppnår god ekologisk och kemisk status, enligt EU:s vattendirektiv. Stadsnära vatten av god kvalitet är ett av Stockholms varumärken och bidrar till en levande och resilient stad.

Till grund för stadens operativa vattenarbete ligger *Handlingsplan för god vattenstatus* som kommunfullmäktige antog den 9 mars 2015. I planen anges hur stadens vattenarbete ska bedrivas och hur operativa åtgärder ska komma till stånd. Av denna följer att arbetet bedrivs genom lokala åtgärdsprogram för vart och ett av de olika vattenförekomsterna. I programmet beskrivs nuvarande status och förutsättningar och lämnas förslag på åtgärder som behövs för att uppnå god status.

Stadsledningskontoret anser att det är positivt att förbundets arbete får ett visionsdokument att styra emot. Det är vidare bra att fokus läggs på åtgärder, samverkan och en bibehållen miljöövervakning.

Stadsledningskontoret anser, liksom miljö- och hälsoskyddsnämnden, att det vore bra om förbundet delade in arbetet utifrån vattenförekomster och de problem som råder i respektive förekomst. Detta skulle göra nyttan med förbundets arbete tydligare för samtliga medlemmar.

Avseende den föreslagna finansieringsmodellen innebär detta att avgiften för staden ökar med ytterligare cirka 40 000 kronor till 500 000 kronor. Detta gör Stockholms stad till den

enskilt största bidragsgivaren eftersom vald finansieringsmodell bygger på antalet kommuninvånare. Få av de faktiska åtgärdsinsatserna har dock utförts i Stockholms stads närområde. Åtgärder uppströms kan visserligen förbättra vattenkvaliteten nedströms men staden efterfrågar en tydligare koppling mellan avgift och åtgärd för att stadens nytta av medlemskapet ska stå i proportion till avgiften. I och med stadens omfattande bidrag till förbundet vore det rimligt att Stockholm gavs möjlighet till visst inflytande i form av en ordinarie plats i styrelsen.

Stadsledningskontoret ser positivt på att arbetet till stor del ska finansieras med externa bidrag. För det fall den externa finansiering som budgeterats för inte beviljas bör verksamheten anpassas i enlighet med detta. Om det skulle bedömas möjligt att ansöka om ytterligare sådana medel bör en analys göras över om medlemsavgifterna kan justeras nedåt.

Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 15 februari 2021 har följande lydelse.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tycker att det är positivt att MVVF har tagit fram en vision för förbundets framtida arbete. Nämnden tycker även att det är glädjande att förbundet fortsätter att arbeta åtgärdsinriktat samtidigt som den viktiga miljöövervakningen kvarstår. Att MERs arbete inkluderas i förbundet ordinarie verksamhet tydliggör och underlättar kommunikation kring arbetet med att förbättra Mälarens vattenstatus. Nämnden anser att förbundets huvudfokus bör vara att initiera samverkansprojekt mellan flera parter samt att söka externa medel för detta, i form av till exempel nationella medel så som LOVA- eller EU medel t.ex. LIFE-bidrag då det är svårt för enskilda kommuner att initiera och driva liknande projekt.

Mycket av det arbete som genomförts den senaste tiden inom MVVF har fokuserats till de västra delarna av Mälaren vilket riskerar att leda till att fler av nedströmskommunerna inte ser nyttan med förbundet. Förslagsvis bör förbundet dela in arbetet utifrån vattenförekomster och de problem som råder i respektive förekomst. På så vis kanske alla tydligare inser nyttan med förbundets arbete.

Stockholms stad bidrar idag med totalt 462 000 kr till förbundet och MER. Enligt föreslagen finansieringsmodell ska Stockholms stad i framtiden bidra med 500 000 kr vilket utgör en sjättedel av den totala medfinansieringen samt gör Stockholms stad till den enskilt största bidragsgivaren.

Idag är staden delaktig i samverkansgrupper inom förbundet och deltar i seminarieserier och vid särskilda miljöövervakningsinsatser. Dock är det få av de faktiska åtgärdsinsatserna som har utförts i Stockholms stad närområde. Nämnden är medveten om att åtgärder uppströms kan förbättra vattenkvaliteten i Stockholm men det förutsätter också att staden kan se mer direkta nyttor och samarbeten samt ett bredare fokus från förbundet. Stadens omfattande bidrag till förbundet borde även ge Stockholms stad en ordinarie plats i styrelsen.

För att staden ska stödja ökningen av stadens bidrag från 462 000 till 500 000 kr per år bör följande genomföras;

- Åtgärdsinsatser fördelas på ett mer strategiskt sätt i avrinningsområdet med fokus på miljönytta
- Fokusgrupper som kan arbeta med fördjupningar per miljöproblem och/eller per vattenförekomst startas
- Stockholm önskar också en ordinarie plats i styrelsen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser även att MVVF bör sätta slutåret för visionen till 2030 vilket är mer i linje med vattenmyndigheternas förslag till nya miljö kvalitetsnormer för förvaltningscykel 2022-2027. Vattenmyndigheterna föreslår att de av Mälarens vattenförekomster där god status inte uppnås idag, ska nå god status 2030.

Stockholms Stadshus AB

Stockholm Stadshus AB:s yttrande daterat den 23 februari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Underremiss

Stockholm Hamnars yttrande daterat den 8 februari har i huvudsak följande lydelse. Stockholms Hamnar delar Mälarens vattenvårdsförbunds syn på Mälaren som en mycket värdefull naturresurs som tillhandahåller viktiga nyttor i form av till exempel dricksvatten och biologisk mångfald och som transportled. Denna naturresurs behöver fortsätta att värnas och förbättras.

Mälarens vattenvårdsförbunds förslag till vision för 2022-2027 har fokus på ett förstärkt åtgärdsarbete och att bedriva detta arbete samordnat och gemensamt i nätverksform.

Stockholms Hamnar ser generellt positivt på förslaget till inriktning för arbetet inom Mälarens vattenvårdsförbund de kommande åren. Hamnen har dock inte tagit ställning till behovet av eventuell resursförstärkning med anledning av den redovisade inriktningen. Detta får prövas av de deltagande organisationerna.

Stockholm Vatten och Avfall ABs yttrande daterat den 8 februari har i huvudsak följande lydelse.

SVOA är medlem i Mälarens vattenvårdsförbund (MVVF), och anser det vara positivt att en genomgång av förbundets syfte och vision har gjorts. Tjänstemän från SVOA har delvis bidragit med synpunkter till förslaget till vision under arbetets gång, och ställer sig generellt positivt till det förslag som är ute på remiss.

Mälaren är särskilt viktig för SVOA som dricksvattentäkt för de båda vattenverken vid Lovön och Norsborg. Det finns därför tydliga fördelar för SVOA att ha utbyte med MVVF. SVOA har exempelvis egen övervakning av vatten kvaliteten i Östra Mälaren, och den övervakning som bedrivs inom ramen för MVVF kompletterar denna. SVOA ser också stora fördelar med att visionen för MVVF 2022-2027 utvecklar sitt verksamhetsområde för att ta ett större grepp om råvattnets värde för dricksvattenproduktionen.

Några specifika fördelar som SVOA ser i förslaget till vision för MVVF är:

- MVVF kan i samarbete med dricksvattenproducenterna, bidra till samordning så att kommuner, myndigheter och intressenter hjälps åt och kan bidra med övervakning av miljöföreningar, utfasningsämnen och nya kemiska ämnen (utöver den miljöövervakning som redan pågår).
- MVVF kan hjälpa till att söka anslag för att utöka Mälarprovtagningarna så att det kan täcka in nya miljöföreningar. Det sker exempelvis stora satsningar på Stockholm Universitet, där forskare ska utveckla nya screeningtekniker/analystekniker för att screena Mälaren beträffande nya miljöföreningar. Här finns stora synergier att verka för en mötesplats för SLU, SU, och KTH med flera.
- MVVF kan i samarbete med vattenproducenterna samla in vattenverkens analysresultat på råvattnet vid råvattenintaget, till exempel genom att möjliggöra en gemensam databas.
- MVVF kan i samarbete med SVOA och Stockholms stad, samt andra kommuner driva ett uppströmsarbete, till exempel stötta kommunernas miljöenheter med riktlinjer och krav på högsta tillåtna koncentrationer på olika kemiska ämnen som dagvatten och länshållningsvatten får innehålla - på så sätt blir kraven lika inom alla kommuner. Dessa riktlinjer bör hjälpa kommunerna att utföra tillsynen på lika högt ställda miljökrav som bör gälla för hela Mälaren.

- MVVF kan delta i vattenproducenternas riskanalyser för att förstå vad dricksvattenproducenterna ser som sina största utmaningar i råvattnet, till exempel båttrafiken och den tunga transporttrafiken som ökar, däribland innehållande med ämnen som kan slå ut stora delar av Mälaren för en lång tid.
- MVVF kan bidra med remissvar och hjälpa till att säkra Mälarens kvalitet.

En särskilt viktig funktion som MVVF kan bidra med till sina medlemmar är att hitta synergier i de olika intressen som medlemmarna representerar. Denna funktion skulle kunna utökas och förstärkas ytterligare om MVVF:s förslag till ny organisation genomförs. SVOA ställer sig därför positivt till detta. Medlemskostnaden för SVOA:s del är idag relativt låg, och förslaget innebär för SVOA:s del inte någon ökad medlemskostnad. SVOA invänder därför inte mot det förslag till finansiering och organisation som föreslås.

I övrigt har SVOA heller inga synpunkter kring Mälarens vattenvårdsförbunds förslag till vision för verksamheten 2022-2027.

Koncernledningens synpunkter

Koncernledningen ställer sig bakom dotterbolagens remissvar i sin helhet.